arenemisele. Peale jesuiitide, kes üsna järjekindlalt püüdsid linnale kahju tekitada ülesostmise, kõrtside asutamise jne. kaudu, tungisid ka staarosta ja ökonoom alatasa linna võimkonda. Kord keelatakse kodanikel vilja ja õlut Pihkvasse välja vedada, siis pannakse seisma, põhjust teatamata, kaupmehile tarviliste reisilubade väljastamine, kord jälle peab linn maksma 920 kuldnat ning annetama ökonoomile ühe aami veini, et saavutada õiglast otsust kalapüügi asjus jne. Ka polnud valitsus ise privileegiumide pidamises küllalt täppis: veel enne esimeses privileegiumis lubatud kümne priiaasta möödumist seati sisse panised ja tollimaksud, mis tähendasid noorele kogukonnale rasket koormat. Sellele lisaks tulid veel alalised korrarikkumised Poola alamametnikkude ja linnas asuvate sõdurite poolt (otsustamisõigus sõjaväe korteri määramise asjus oli antud staarostale kui komandandile), mille all kodanikel tuli kannatada ja mida küll vaevalt kunagi püüti erapooletult heaks teha. Tagajärjeks olid alalised linna saatkonnad Varssavi, et kuninglikest käskkirjust abi leida vähemalt rõhuvaimate pahede ning seaduserikkumiste vastu, saatkonnad, kellede saavutused olid enamasti küsitavad, kui nende saatmine ei jäänud koguni tagajärjetuks, mida juhtus ülitihti. Need alalised saatkonnad olid raskeks aineliseks koormaks, nii et lõppeks (1597) hakati kaaluma, kas ei tuleks Varssavisse alaline volinik määrata.

Tülitsemised linna põhikorra muutmise pärast. Üheks arenemist takistavaks momendiks olid esialgselt Poola võimukandjate omavahelised tülitsemised ja siis kodanikkonna ning rae vahelised parteitülid, mis aeg-ajalt omandasid ähvardava kuju. Reczaiski, kes ei suutnud unustada oma võimupiiride kitsendamist, katsus endiselt kiskuda kõiki oma kohtujärje ette, tungis hoolimata kõrgemate asutiste ettekirjutusist ökonoomi võimkonda, kellega asi lõppeks läks avaliku võitluseni. Reczaiski kindlustas end lossis, Loknicki — Toomimäel. Linn tahtis jääda erapooletuks, kisti aga siiski küllalt tihti võimukandjate poolt, kes vastastikku teineteise seisukohti pommitasid, võitlusse. 1597. a. lõid need härrad palgaliste väesalkadega Ültzeni juures lahingu, mis lõppes ökonoomi võiduga. Järgmisel aastal kutsuti mõlemad riigipäeva ette, ja Reczaiski kadus vaateväljalt jäädavalt, mille tagajärjel linna seisukord sedavõrt paranes, et Loknicki, keda ka küll ei või tunnistada vabaks erapoolikusest ning omavolist, pidas siiski ka linna huvisid silmas.

Tülitsemised rae ja kodanikkonna vahel algasid õige varssi peale omavalitsuse taaskorraldamist. Kuna raad peale uuestitekkimist täiesti autonoomselt oli teotsenud, nõudis nüüd kodanikkond 1583. a. vana viisi teatavat kaasaotsustamisõigust linna valitsemises. Raad tahtis läkitada kuninga juurde linna privileegiumide asjus saatkonna; see samm näis, arvestades alalisi võimupiirest üleastumisi Reczaiski poolt, kõigiti soovitavana. Kodanikkond sidus tarviliste summade lubamise tingimustega, et peale rae saadikute sõidaks kaasa ka üks saadik kodanikkonna poolt; edasi, et raad annaks kodanikkonnale aru enda väljaminekute üle ja et tema, kodanikkond, võiks gildide esindajate kaudu osa võtta linna tulude sissenõudmisest. Peale teatavat vastuseismist pidi raad järele andma; siiski nimetatakse hilisemais saatkonnis ikka vaid rae liikmeid. Ent vahekord rae ning kogukonna vahel jäi pinevaks ja omandas 80-date aastate lõpul järjest teravama kuju. Kodanikkond kaebab maapäeval ebameeldiva raehärra peale, raad omalt poolt nuriseb kogukonna ülbe ülespidamise üle, kuna üks bürgermeister tahtis kogukonna sõnakuulmatuse tagajärjel isegi oma ameti maha panna. Nii jätkus võitlus senikaua, kui 1590. a. mais kuningas Sigismund andis käskkirja, millega linna põhikord täieliselt muudeti: kodanikkonnalt pidi ära võetama nõupidamis-õigus

Tartu, lk. 51